

SZERKESZTŐSÉG
ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Piața M. Viteazul
(Nagypiac tér) 11/a
TELEFON: 670.
Megjelenik
minden pénteken.

NÉPÜNK

ZSIDÓ HETILAP

Előfizetési árak:
BELFÖLDÖN
1 évre . . . 160 L.
1/4 80 „
1/4 „ 40 „
KÜLFÖLDÖN
1 évre
Magyarország P 10.
Slovensko . . . Ck 60.
Austria S. 15.
Jugoszlávia . . D. 100.

Levelet

hozott a posta részünkre, az ország minden részéből. Leveleket, melyek eltérnek a szerkesztőségek sablonos levezetésétől, melyek nem panaszokat és nem tragédiákat hoznak a szerkesztőség tudomására és mégis összefacsorodott a szívünk olvasásukkor, mert felsírt bennük a romániai zsidóság minden tragikumára. Volt köztük intellektuális művészi stílusban megírt írása és voltak olyanok, melyekből csak a meghatottság és bánatos fájdalom ihlette szólott. A visszafojtott elkeseredésnek és a sivar jövőtől való irtózásnak beszédes dokumentumai ezek a papírra rögzített könnyek. Megköszönjük benne, merészen őszinte és bátorhangu cikkeinket, a legutóbbi antiszemita zavargásokkal kapcsolatban.

Bevalljuk, jól esett az elismerés és jól esik a bátorítás. Mert igazolva látjuk, hogy helyesen jártunk el, midőn nyílt sisakkal odakiáltottunk országvilág előtt, fájdalmas megaláztatásunkat és igazságtalan sérelmeinket.

Rögös pálya az újságírói hivatás. Nehéz dolog mindenki bajának szószólója lenni. És még nehezebb egy olyan nép nevében beszélni, kinek helyzetét törvényen kívülivé züllesztették zavaros belpolitikai viszonyok. De nekünk, kiknek már megindulásunkor egy jobb zsidó jövő kivívása volt az életrehívónk, csak egy célunk és elvünk lehet: kiharcolni — ha kell még gerincesebben is — azt az időt, amikor memento helyett, az elismerés zászlóját lengethetjük az erre hivatottak előtt.

A Zsidó Parlamenti Club erélyes intervenciója a kormánynál.

Bukarest július 23. Dr. Fischer József országgyűlési képviselő vasárnap délután audencián jelent meg Maniu miniszterelnök előtt és teljes részletességgel feltárta a legutóbbi súlyos antiszemita kilengések tényleges történetét. Fischer József dr. ismertette a miniszterelnök előtt a bukovinai excessusok indító okait, majd rámutatott arra, hogy a máramarosi lakosság, a hivatalos vizsgálat eredménye ellenére is szoros kapcsolatot lát a lelkészek és a cuzista agitátorok izgató propogandája és Borsa leigéző köztét. Végül megismertette azt a hat követelést, amelyet a Zsidó Parlamenti Klub a belügyminiszterrel szemben felállított, kérve a miniszterelnököt, hogy minisztertanácsi döntés formájában foglaljon állást a kormány az antiszemita agi-

Miért pusztul a város ipara és kereskedelme?

A mai gazdasági rend szörnyű betegsége és láza ütözködik ki minden egyes megmozdulásból. A munkás mindenekelőtt munkaalkalmat vár. Dolgozni akar, hogy meg legyen mindennapi kenyere. A polgári társadalom városalkotó főtényezője, a kereskedő és iparos szintén nem akarnak egyebet mint munkaalkalmat. Hogy dolgozhasson és dolgoztasson. S míg ezek a többséget alkotó tényezők hallatlan erőfeszítéssel igyekeznek fenntartani a munka standardját, fölöttük végzetként terjeszti ki halálos csapásra készen, mindenre ijesztő öklét — a Tőke. De nem a produktív, elhejzkedést kereső, alkotni vágyó — tőke, hanem a kamatok-kamatján békéből ökörré fuvalkodott banktőke, mely a konjunkturális évek 50 százalékos kamatjából akarja most a kamatokban százszorosan kiszedett „tőkét” realizálni.

Úljön le egy matematikus és számítsa ki, hogy az 1922 év óta, egy romániai bank a mindenkor szokásos kamatok felszámítása mellett eme nyolc év alatt mit tudott felhalmozni tőkésített kamatokban, oly igazságtalanul és oly hallatlanul, sehol a világon nem ismert kiméletlenséggel; hogy végül kénytelen lesz az illető csüggedten eldobni ceruzáját és megállapítani, hogy itt mindennek amit gazdasági életnek nevezünk romokban kell hevernie.

S most amikor ez a beteg test nyolc esztendei óriási vérvesztesség után ott tart, hogy nem tud tovább, akkor jönnek a bankok és felednek minden lefolyózt hasznát, kamatot, a *tízszeresen inkasszált tőkét* és még azt a kis megmaradt energiát és élet-ösztönt is megfojtják, talán azzal az érthetetlen céllal, hogy döljön össze remekművük utolsó roncsai is, hogy ezt a háborgó gazdasági tengert, még

roncsok se zavarják, hanem a halál és megszűnés legyen urrá mindenekfelett.

Igaz, hogy a kiméletlenség átka őket is utoléri. Igaz, hogy tőkéikbe, melyet előbb említett kamatokon duzzasztották fel, nincs áldás, hiszen munkátlanul és kamatozatlanul kever a trezorokban. De ez sovánny vigasz. Mondjuk meg őszintén, hogy kacagató az a szemforgatás és önzetlenesdi-játszás amellyel itt a bankok és azok exponensei meghurkolják a város fuldokló iparát és kereskedelmét.

Miért nem áll ki valaki ebben az agyonnyomorított városban, egy szerencsétlen kereskedő vagy egy még szerencsétlenebb iparos, kit a sors azzal átkozott meg születése pillanatában, hogy megismerje a bankokat és miért nem kiáltja harsányan, hogy a fizetésképtelenségek garmadája szárad a banktőke lelkén.

Mint kihasznált nőszemélyt, rugják ki a bankok régi klienseiket, egy vevő által be nem váltott váltóért. Anulálnak minden megállapodást és olyan presszióval fojtogatják a hitelkeresők nyakát, hogy annak minden pillanatban kitörhet a nyaka. Hiába minden szoliditás és hiába minden elővigyázatosság, hiába minden komoly akarás és rátermetség. Jön egy borus reggel, mely egy álmatlanul töltött éjszakát követ, mikor a tőke exponense pesszimista hangulatban van - akkor délután rá már az ügyvédi irodákban lázasan fogalmazzák a körleveleket, mely az ön hitelezőknek szól és megakad minden szorgalmas akarás és munka.

Azt vagyunk bátor e szenvedő és kiuzsorázott város nevében kérdezni a Tőke képviselőitől, hogy nem-e szörnyű az, hogy az ő igen vagy nem válaszuktól függ sokszáz egzisztenciának élete vagy pusztulása. Hogy dolgozó munkáskezek, üzletek és vállalatok egyik-napról s másikra felfordulhatnak, amiért az éveken át 40—50 százalékon felhízott tőke reszket és realizálni akar?

Hát nem látják, hogy ennek a társadalomnak minden komizsága és kamatokra épített ingatag homokvára össze kell omoljon, épen emiatt, a rövidlátás és szivtelenség miatt?

Hogy ennek a városnak egykor virágzó ipara és kereskedelme ugyszólván romokban hever, hogy itt mint kolerikus betegek fordulnak fel egymásután az egzisztenciák napról-napra többen és többen, az nem utolsó sorban épen a bankokráciának köszönhető.

Nem kell sok! Csak egynéhány óvatolt tárca-váltó, (melyet a kereskedő közben ki is vált) egy rosszakaratu híresztelés, kis pletyka a konkurencia részéről és az összes bankok egymásra licitálnak rövidlátásban és ijedségben.

Ez ennek a városnak a tragédiája! Ez teszi lehetetlenné, hogy ezen város huszezer munkanélkülijének permanensen kenyere legyen! Miért nem jönnek mindazok, kiknek ez érdeke és kötelessége lenne, hogy megmentsek ezen várost a végpusztulástól? Ezt kérjük és erre adjanak választ azok, kik felelősek, s akiknek vétőjoga adja meg a végső döfést ennek a szerencsétlen, minden kormányzattól és minden jobb lehetőségtől elhagyott országszéli város iparának és kereskedelmének.

Az angol külügyi hivatal a román antiszemitizmus ellen

Az „Anglo Jewish Association” július 6-iki ülésén Lucien Wolf szokott beszámolóját terjesztette elé az angol külügyi hivatal képviselőjében, melyben mindenkor a zsidóknak a külföldi államokban való helyzetét ismerteti. A jelentés rámutatott arra, hogy Romániában súlyos zsidóellenes kilengések történtek, melyek annál sajnálatosabbak, mert Bukovina déli részén folytak, amelyben eddig hasonló események még nem fordultak elő.

A kulturemberiségnek kötelessége — úgymond — ezen szegénytelen barbarizmust elítélni és megszüntetettetni. Ellensúlyozzák a kedvezőtlen jelenségeket a román királynak megjelent zsidóbarát nyilatkozatai és a román király az az elhatározása, hogy minden esz-

közrel szembe fog szállni az antiszemitizmussal. Erről Lucien Wolf maga is meggyőződött, mikor román felelős államférfiak Angliában jártak.

Brazília, mint zsidó bevándorlási hely.

New-York, jul. 16. (ITA) Brazília újonnan megválasztott elnöke, dr. Juliu Presdes londoni elutazása előtt kijelentette, hogy a brazil kormány a Brazíliába kivándorolni szándékozó zsidóságnak semminemű nehézségeket nem állít útjába. A brazil zsidóság egyenlő polgári jogokat élvez. Brazília főbábjaja, dr. Raffalowitsch newyorki tartózkod-

dása alkalmával kijelentette, hogy a keleteurópai zsidóságnak rövidesen tág tere nyílik Brazíliába való letelepülésre. A jelenleg Brazíliában élő 40.000 zsidó közül körülbelül fele az utolsó öt évben vándorolt be. A jövőben ezen bevándorlási kvóta még tovább emelkedhetik.

A román papírok esése külföldön

Véres antiszemita tüntetés Jassiban.

Meg kell tisztítani a zsidóktól az országot

Jassi, július 23. Tegnap delután Jassiban szinte szokatlan méretű antiszemita tüntetések zajlottak le. Több száz főből, nagyjából diákokból álló tömeg vonult fel a fontosabb utvonalakon. A tüntetők eleinte csak folytonos kiáltással rémítették a zsidó lakosságot, később azonban kisebb csoportokban oszolva

megkezdtek a rombolásokat, s az utcai járókelők inzultálását. Több zsidót súlyosan bántalmaztak.

A zavargásoknak a rendőrség vetett véget. Husz diákot letartóztattak. A letartóztatottak egytől-egyik azt vallják, hogy „felsőbb parancsnak engedelmessékedtek!” Arra a kérdésre, hogy kitől származott az a „felsőbb parancs”, ez volt a felelet:

— Zelea Codreanutól, akinek hűséget esküdtek. A vallomásokból az is kitűnt, hogy Zelea Codreanu kiadta a parancsot:

— Meg kell tisztítani a zsidóktól az országot. A megismétlődő tüntetések, valamint az Anghelescu ellen elkövetett revolveres merénylet leirhatatlan izgalomban tartja Jassit.

Minisztertanács a király elnöklete alatt

Tegnap este hét órára Maniu miniszterelnök a király kívánságára tanácskozára hívta össze a minisztereket. A minisztertanácsban a király kívánt elnökölni. *Tárgyszorozaton az Anghelescu elleni merénylet, a jassii tüntetések, a Suceaváról érkező aggasztó jelentések szerepelnek.* Ennek a minisztertanácsnak kell határozatot hoznia abban a kérdésben is, hogy milyen rendszabályok foganasítását tartja szükségesnek és tanácsosnak az országsszerte mutatózó forrongó hangulat leszerelésére.

A bukaresti sajtó Anghelescu elleni merényletről

A bukaresti lapok kivétel nélkül a legnagyobb megdöbbenéssel irnak az Anghelescu elleni merényletről. A Curentul attól tart, hogy Beza cselekedetével Romániában is kezdetét veszi a politikai merényletek sorozata. Ez pedig egészen új jelenség Romániában; ahol — elszámítva a Vajda belügyminiszter ellen nemrégiben történt sikertelen kísérletet, utóljára 15 évvel ezelőtt Bratianu Jonel ellen követtek el politikai háttérű merényletet.

Pamfil Seicaru vezéreikben hívja fel a kormány figyelmét arra, hogy olyan válság fenyeget, amely minden erő és okosság latbavetését megköveteli.

Az antiszemita excessusok miatt, jelentékenyen estek Londonban a román járadék papírok

Bukarest, június 23. Az Adeverul londoni magánjelentése szerint a román járadékpapírok a legutóbbi napokban jelentékenyen estek. Egyik bukaresti bankház táviratilag érdeklődött Londonban, mi az oka az értékek esésének, mire a következő távirati választ kapta: Nagyon nehéz az okokat precízíteni, de nagyon valószínű, hogy az antiszemita excessusok gyakoroltak kellemetlen hatást az angol közvéleményre.

Az Adeverul híradása óriási fellúnést keltett a főváros politikai és gazdasági köreiben is, annál is inkább, mert nem az első jelentés arról, hogy az antiszemita excessusok, milyen kellemetlen impressziót keltettek a külföldön. Az ország gazdasági körei remélik, hogy ha egyébként nem, az ország hitele érdekében fogja vaskézrel biztosítani a rendet a kormány.

A vizsgálóbíró elrendelte Zelea Codreanu elővezetését

Lapzártakor érkező jelentés szerint Gerota vizsgálóbíró, aki ma délelőtt újra órák hosszat tartó kihallgatáson faggatta George Bezat, váratlanul elrendelte Zelea Codreanu diákvezér azonnali kihallgatását. A parancsot már kiküldték Zelea Codreanuhoz, hogy azonnal jelentkezze a vizsgálóbíró előtt. A kiküldött parancsnak elővezetési jellege van.

A vizsgáló bíró intézkedéséből világosan megállapítható, hogy az eddigi vizsgálat során *az antiszemita diákmozgalom és az Anghelescu ellen elkövetett revolveres merénylet között szoros összefüggés van.*

Az is megállapítást nyert, hogy Beza és a két diák, aki őt megelőzően lépett az alminiszter fogadószobájába, cinkostársak voltak és előre megbeszélt terv szerint jártak el.

Olcsó nyári CIPŐVÁSÁRUNK

TARTAMA ALATT

Nyers-selyem színű vászoncipő Lei 190-től
Női divat szandalett . . . » 290-től
Női luxuscipők . . . » 490-től

Reichard Dezső és Fia cégnél.

tunk, azt szavahihető tanukkal tudjuk bármikor bizonyítani. Tehát állítólagos „valótlanosság”unkat kelőleg alátudjuk támasztani. Ebben nem vitatkozunk tovább, s ha módot nyujt hozzá a Magyar Szó bármikor *előbe állunk a teljes bizonyításnak.* Ezt felelősségünk teljes tudatában jelentjük ki.

Másodsor títakozunk az ellen, hogy Hegedűs Nándor képviselő tisztelt személyét belevonják a mi vitánkban. Nekünk sem a multban sem a jelenben semmiféle politikai nexusunk nem volt és nincs is Hegedűs Nándor ural. Becsüljük agilis munkásságát, melyet lapjában és a parlamentben a kisebbségek érdekében kifejt, de van olyan legény a talpán és ismerjük oly gerincesnek és meg nem alkuvónak, hogy holmi kicsinyes intrikák érdekében nem paktál le sem velünk, sem mással, annál kevésbé, mert erre neki egyáltalán nincs szüksége. Ha Leitner Zoltán beszélget is vele, semmiesetre sem olyan témát keresnek, mely a „Magyar Szó”-nak fájhat annál kevésbé, mert a Magyar Szóban említett klubbeli beszélgetésnek sem volt semmiféle tendenciája. Az egész beállítás oly tendenciózus, hogy sem a mi, sem a Hegedűs Nándor ur méltóságának nem felel meg, hogy ezzel kapcsolatban, az exkuzálás furcsaságát megengedhessük magunknak. Hegedűs Nándor ur személyét a jó izlés nevében nem lett volna szabad belevinni a mi vitánkban, mert az nem csak neki, hanem nekünk is hátróztottan ellenszenves és nagyon furcsa taktikának tartjuk, hogy rajtunk keresztül akarják az ő személyét kikezdeni.

Ez ellen tiltakozunk kell a politikai ellentétek fair fegyverei nevében. Mi legalább ily fegyverekkel szemben nem óhajtunk hasonlókkal élni.

A harmadik jelelet.

S ebben van a lényeg! Hát valóban miért nem látjuk, hogy a Magyar Párt kiálljon a platzra és nevezzük azt magyar zsidóságnak, vagy testvérkisebbségnek, vagy emberi tragédiának, aminek akarjuk — és hívja fel a keresztény magyar közvéleményt, hogy segítsetek az ezernyi hajléktalan zsidó párián. Nem a begyűlt összeg számszerűsége a lényeg, hanem a demonstráció! Hogy mellettek állunk ebben a szörnyű nyomorúságban, együttérzünk, fájjaljuk emberi és sorstestvéri közösségünk minden szomorúságával, hogy szerencsétlenné lett téve egy falu sokezer nyi lakossága. A szerencsétlen borsai zsidók!

Lássunk egy felhívást, melyben egyenesen felszólítják a magyarságot, hogy legyen segítségül.

Ezzel szemben egyik erdélyi lapban felhívás jelent meg, hogy a hét borsai keresztény magyar családról, kiket vélelően ért a tűzkatasztrofá, ne feledkezzék meg gondoskodni a zsidó segélybizottság. Tehát nemcsak nem küldenek segítséget, hanem még ezt is a zsidó közvélemény segítségére bízzák.

Nem akarunk ezuttal polemizálni, mert sokkalta mélyebb a seb, melyet kaptunk, semhogy ily siránkozással segíthetnénk.

Tudja kedves Magyar-Szó mi volna itt egy férfias gesztus?

Polemizálás helyett egynéhány ezer leit öszszehozni. Nem a pénzért, hiszen ez nem is oly fontos ezuttal, mint a *demonstráció maga.* Hogy igenis mi magyarok itt állunk mellettek szerencsétlen zsidótestvérkisebbség, mikor ég a házatok és ha nem is olthatjuk, de enyhítünk fájdalmatokon.

Ez emberi volna és lovagias magyar erény. Melyről annyit olvastunk és tanultunk, *mi háboru-előtti iskolások.*

Magyar lovagiasságot várunk és nem kicsinyes politikai mesterkedést, mely nem méltó ahoz a nimbushoz, melybe mindenkor szeretnek burkolózni.

Ez a mi szabatos válaszuk a Magyar Szó-nak és ezen keresztül annak a közvéleménynek, mely az itt élő egy sorsban vergődő kisebbségek sorsának egyre szomorubbá válását könnyes szemmel nézi.

NAGYVÁRADI ZSIDÓ FIU INTERNÁTUS

Prospectust kívánatra díjtalanul küldünk!!

A nagyváradai társulati Kereskedelmi, az orth. Gimnázium és a zsidó Liceum igazgatóságaitól ajánlva.

Elsőrendű **כשר** ellátás. A tanulókat végzett szaktanárok készítik elő. Bármilyen iskolai és internátusi ügyben ielvilágosítással szolgál az internátus igazgatója

Szilágyi Adolf zsidó liceumi tanár.

A jelentkezéseket ajánlatos minél előbb eszközölni.

A Foundation újabb 400 ezer dollárja a zsidó bankoknak

Berlinben a mult héten tartotta a *Foundation* nagy zsidó intézmény rendes évi közgyűlését. Ez a *Foundation* nem egyéb, mint rövid megjelölése az amerikai *Joint Reconstruction Foundation*nak.

Az amerikai Joint című nagy segítőaktívó fudvalavölge Európában közpntot tart tenn, melyből különböző zsidó bankokat és hitelszövetkezeteket ellátja tőkékkel.

A *Foundation* alapszervezete abban áll, hogy az egyes európai országokban a zsidóság által fenntartott zsidó bankok és szövetkezetek alaptőkéjének 50 százalékát ő jegyzi, míg a másik 50 százalékát a helybeli lakosság.

A *Foundation* idei közgyűlésén megállapítást nyert, hogy 1930. márcz 31-én

747 zsidó bank és hitelszövetkezet működött Keleteurópában.

A hitelszövetkezetek tagjainak száma 7982 volt. Ezen összes bankok és hitelszövetkezetek alaptőkéje több mint három millió dollárt tett ki.

A folyó évre az amerikai rossz gazdasági helyzet miatt mindössze

400.000 dollárt szavazott meg a *Foundation* a különböző zsidó bankok részére.

Ez a 400.000 dollár 747 zsidó bank között került felosztásra az év folyamán a következő országokban:

Lettland, Litvánia, Beszarábia, Bukovina, Lengyelország, Románia, Bulgária, Erdély, Ausztria.

A *Foundation* ez alkalommal azt a határozati javaslatot fogadta el, hogy a jövőben is csak azoknak a zsidó bankoknak ad hitelt, melyek kooperatív részjegyzési alapon állnak.

Válasz a Magyar-Szónak

Mult héten heti glosszáinkban egynéhány keserű igazságot mondtunk el Dr. Kövér Gusztáv urról, melyre lapjában a „Magyar Szó”-ban válaszolt. Válasza oly furcsa volt, hogy arra csak három különálló részben kell megadjuk feleletünket.

Aki tőlünk ezuttal fulmináns kirohanást vár, az nagyon téved. Mi nem akartuk elhitétni sohasem, hogy a Magyar Szó anti-, vagy filozemita. Elvégre azonban *nem is lényeges, hogy mikor a házunk ég, egyik szomszéd szomorkodik-e*

vagy nevet? Lényegében a ház még is ég, s kitudja hol áll meg az oltás nehéz munkája? Miért verekedjünk hát a szomszédal — kinek azonos a „tűzfal”-a a miénkkel, mikor még azt sem tudjuk, hogy lesz-e ki a tüzet eloltsa? Lesz-e az ország felelős „tűzoltósága” elég erélyes ahoz, hogy végre el is oltsa, ha már hagyta kirobbanni.

A három különálló válaszuk a következő:

Először is, a tárgyi lényegre vonatkozólag. Azt, hogy Dr. Kövér aletnök ur mondata amit

HIREK

Felelős szerkesztő WASSERSTROM SÁNDOR.
"Népünk" cikkének utánnomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5690.

Péntek, Tamuz 29, július 25.
Szombat, Tamuz 30, július 26.

Szombat bejövetele:

Üzlet bezárás 7.45
gyertyagyújtás 7.50
1-tentisztelet kezdete 8.—
Szombat kimenetele 9.05.
Szombaton 26-án ראש חודש

Heti glosszák

Mi történt Bucurestiben.

Bekövetkezett ami előre látható volt. Amit meggyőztünk eléggé jóslgatni és ami mindaddig a zsidók elleni merényletekből merítettük prognostikáinkat, a kormányköröknél mindég siket fülekre állt. Az anarchikus eszmék, melynek magvát lelkesen agítárok a serdülő ifjuság és tanulatlan nép körében elültettek, megteremtette gyümölcsét. A vina, melyet a hivatalos körök, bűnös közönnel nem törődéséggel hagytak tovagördülni, elérte a völgybe. A hegy oldalán még csak rozszant husi viskókat rántott magával, de a völgyben már szke tölgyek esnek áldozatul. Az a revolver, mely ször bűntetlenül egy szegény zsidó diákra célzott, most párnázott miniszteri szobában dörrent. A szellem hanyatlása bebizonyította az ésszerű fejlődés törvényét. És első áldozata — Angheliescu pénzügyi alminiszter. A sors különös ironiája, hogy kormány épen azon tagját érte a szerencsétlenség, kiknek hivatása volt a jogrend és törvényisztelet biztosítása.

Milyen közállapotokat jelképez, hol fiatal diákok külön kulccsal bírnak a legfelsőbb miniszteri szobákhoz? És milyen jogrendet jelent, mikor éretlen fiatal emberek revolvergolyóval intézik el politikai életeltéréseiket a miniszterrel? Hát létezik annyi hivatalos komüniké és külföldi követség, mely ellenuloyozhatná ezen merénylet román ellenes külföldi propagandáját?!

Amig egy rendelet eljut odáig.

Közben pedig Máramaroszigeten a vizsgálóbíró szabadlábra helyezte a letartóztatott agitátorokat. A csendőrkapitánynak majdnem életébe került a letartóztatások foganosítása és a vizsgálóbíró ur nem lát fennállani okot további fogvatartásokra. Gazán kár volt egy csendőrkapitány életét reszkizni és egy század katonaságot gépfegyverekkel irányítani azért, hogy néhány parasztból egy napra mártírt csináljanak.

Különben pedig csak lunián igazságügyminiszter álláspontjára vagyunk kíváncsiak. Mikor a Zsidó Parlamenti Club küldöttsége elpanaszolta neki, hogy valahányszor a rendőrség elszánja már magát, egy heccmester letartóztatására, az igazságügyi fórumok mindig szabadon engedik őket, dühös felháborodással jelentette ki, hogy azonnal megindítja a megtorló lépéseket azon alantaisai ellen, akik elhözön kezelik az antiszemita ügyeket. A nagyobb nyomaték kedvéért még hozzátette, hogy „meglássák hogy én nemcsak a szavak, hanem a tettek embere vagyok”. Hát megláttuk! A miniszteri szobán ugyan mincsen jogunk kételkedni és biztosan elment a szigorú hangu rendelet, csak valószínűleg Máramaros távolabb esik Bucurestől, mint Bucuresti Máramarostól. A máramarosi jogfelfogás már eljutott Bucurestibe Angheliescu szobájáig, csak az igazságügyi intézkedés nem érkezett még meg Bucurestiből Máramaroszigetre. Az is igaz, hogy az igazságügyi miniszter később ébredezett, mint Daniló Urék, de hát ép ezt a huza-vonát reklamáljuk már hetek óta.

Terjesszék és szerezzék előlitzeteket az erdélyi ortodox zsidóság egyetlen és legolcsóbb lapjának, a „Népünk”-nek! A „Népünk”-nek egyetlen zsidó asztalról sem szabad hiányoznia!

A borsai szerencsétlen hntestvéreink javára a váradi két hitközségi együttes gyűjtési actiója kezdetét vette. A gyűjtési eredményeket az actió vezetősége még nem bocsátotta rendelkezésünkre. Hisszük azonban, hogy ugy a gyűjtésre felkért hölgyek és urak, mint a váradi összes hitestvérek teljesíteni fogják kötelességüket. Lapunk legközelebbi számában közölni fogják az adakozók névsorát az adományok összegével.

Nagy áresés a zsirpicacon

Az egész országban csakis én szállítom a legfrisebb, nyáron olvasztott

ארטה' כשר LIBAZSIR ארטה' כשר
a legolcsóbban, vasuton és FRIEDMANN SAMU
postán, saját bódönömben. Oradea, Cmsa, Voda 9

VÉGH

Gyártelep: LILIAM-U. 5.

A jó munkát szerető közönség százai igazolják

ruhafestő és vegytisztító

cég elsörangú munkáját

Felvételi üzlet BÉMER-TÉR 2. sz.

A máramarosi parasztlak delegációja Maniunál.

Bukarest, július 23. Ma délelött a máramarosi parasztlaknak egy delegációja érkezett Bukarestbe. A delegáció audenciát kért Maniu miniszterelnöktől és Michalache földművelésügyi minisztertől, akik elött a következő kívánságaik teljesítését fogják kérni:

1. Az erdőkitermelési program azonnali revizió alá vételét.
2. A fatermelő helyeknek kereskedelmi gócpontokkal való összekötését.
3. Felsővisó község agrársérelmeinek orvos-

lását. A közbirtokosság problémájának likvidálását.

A delegáció vezetői meglátogatták a Lupta szerkesztőségét, ahol elmondták, hogy Máramarosban a lakosság nyomora hihetetlen méreteket öltött és amennyiben nem történnek sürgös intézkedések, ugy a mai rettenes helyzetnek katasztrofális következményei lehetnek. Kijelentették végül, hogy ők távol állnak mindenféle antiszemita megmozdulástól és a máramarosi zsidók az ő sors- és élettársuk.

Schwartz Menyhártné 1928-ban létesült

Német és Francia társalgás.

PROSPKETUS

az 1930—31 évre kibővített arányokban folytatja működését Kapucinus-n. 9 sz., az összes orth. zsidó és állami iskolák közelében. Szeretetteljes, gondos nevelés. Naponta 5-szöri bö és tápláló-étkezés. Állandó tanárnól és orvosi felügyelet. Idegen nyelvek. — Zene. — Kereskedelmi és Ipar-művészeti tanfolyam.

Beiratkozás már megkezdődött

PROSPKETUS

orth. zsidó leánynevelő intézete Oradea,

— Herzl ünnepély Felső-Visón. Ünnepélyes keretek között folyt le a felvisói Mizrahi rendezésében Herzl halálának 26-ik évfordulója. A megjelent nagyszámu közönséget Pollák Izrael elnök üdvözli, rámutatván a nap jelentőségére. Utána Teszler Herman alelnök méltatja Herzl szerepét. Fruchter Pülöp felszólalásában ismerteti a Mizrahi mozgalom aktuális történéseit. Befejezésül Scheiner Benjámin héber gyászadalokat énekel, majd az ünnepély lelkes hangulatban véget ért.

— Az amerikai cionisták között helyreállított teljesen a béke. Több mint 2000 delegátus és vendégek jelenlétében — kik az Egyesült-Államok minden részéből eljöttek — nyílt meg június hó 29-én az amerikai Cionista Szervezet kongresszusa Louis Lipsky elnökle alatt. Hoover Herbert, az Egyesült Államok köztársasági elnöke szívélyes hangu levélben üdvözölte a kongresszust. A kongresszus nagyhatású tiltakozásban foglalt állást Angliának palesztinai politikája ellen. A kongresszus legnagyobb jelentőségét az adta meg, hogy az amerikai Cionista Szervezettől visszavonult ugynevezett Brandeis csoport, mely már évek óta távol tartotta magát a cionista mozgalomtól és most egy még májusban nyilvánosságra hozott memorandum szerint az amerikai cionista vezetőség reorganizálása esetén hajlandó volt továbbra is a cionista munkában aktív részt venni. A Brandeis memorandum egyhangu elfogadása után a kongresszus nem választott új elnököt az amerikai Cionista Szervezetnek. Az új vezetőség 18 tagból áll, még pedig ennek 12 tagja a Brandeis csoportból, míg 6 tagja az eddigi vezetőségéből lett bedelegálva. Ez által a Cionista Szervezettől 9 éve visszavonult Brandeis csoport és az eddigi vezetőség között a béke teljesen helyreállott. Az összes cionista és más felfogású zsidó világlapok örömmel üdvözlik az amerikai cionisták békés meg egyezését, mivel ennek jelentősége nem csupán az amerikai, hanem az egész világ cionista mozgalomban is kell éreztesse hatását.

— Az öt éves Davar. Ezekben a napokban ünnepelte a „Davar”, a palesztinai zsidó munkásság telavivi napilapja, fennállásának ötödik évfordulóját. Ez alatt az öt év alatt a „Davar” a jisiv minden rétegében nagy tekintélyt és befolyást szerzett magának. Öt éves fennállása óta a „Davar” állandóan a zsidó munkásmozgalom célkitűzéseit harcolt és a cionizmus igazi tartalmát képviselte. Cikkei és tudósításai eleven képét alkotják annak, amit a zsidó munkások és pionirok gondolnak, cselekednek és szenvednek. A „Davar” egy idő óta angol hetilapot is kiad, amely a nemzsidó közvélemény tájékoztatását célozza és ujabban német nyelven is jelenik meg hetilapja, amely a gálutbeli héberül még nem beszélő zsidóságnak teszi lehetővé, hogy a palesztinai munkássággal annak sajtója utján kapcsolatba kerüljön. A diaszporának szánt hetilapok a Tel-Avivban megjelenő héber „Davar” főbb cikkeit tartalmazzák.

— A haifai szanatorium megnyitása a Karmel hegyén. Az elmúlt héten nyílt meg a Borocho munkásvezérről elnevezett szanatorium, mely a folyó évből munkás-üdülöhelynek fog szolgálni mindazon munkásoknak, kiknek az általános fáradtság és pihenés hiánya folytán magukhoz kell térnie, hogy munkaerejüket megtarthassák. Küztudomásu, hogy a Jeruzsálem melletti Mozában a betegségleyező szanatóriumaelső sorban azon munkásnöknék áll rendelkezésére, kiknek súlyos betegség után arra szükségük van. A folyó évből a karmelhegyi szanatórium

30 ágygal lesz berendezve, míg a munkás-beteg-segélyző a szanatorium mellett egy nyári tábori üdülöhelyt szándékszik felállítani, hogy lehetővé tegye egy nagyobb számu munkásnak az üdülését. A karmelhegyi szanatórium az elhunyt zichron-jákobi angol cionistának, Michael Lange-nek hagyatékából és az amerikai Nemzeti munkásszervezet adományából teremtődött. Az intézmény fenntartásának lehetőségeit szintén a Nemzeti munkásszervezet teszi lehetővé.

Csipkét legolcsóbban

csak

Schlesingernél

lehet vásárolni

Oradea, Sas palota Aszódi mellett.

Ugyanott harisnyák, zsebkendők és mindenféle rövidáru cikkek kaphatók

— Szibériába száműzött cionisták. Moszkva július 24. A Ceiré Cion 24 tagja, köztük 7 ledny azon váddal terhelték, hogy illegális uton fejtettek ki cionista tevékenységet a Szovjetunióban, Szibériába száműzetett.

— Jó emésztésünk lesz, ha reggelként éhgyomorra egy fél pohár természetes Ferenc József keserűvizet iszunk. A táplálkozás zavarok szakorvosai általánosan dicsérik a Ferenc József vizet, mert ez a gyomor és a belek működését előmozdítja, az epe kiválasztást fokozza, az anyagcserét megélénkíti és a vért felrissziti. A Ferenc József keserűvizet gyógyszertárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

Herzl Tivadar emlékezete

Tamuz 20. — július 16. — Herzl Tivadar 26-ik halálozási évfordulója. Világszerte kegyeletes emlékünnapélyek és gyászistentiszteletek keretében üli meg a zsidóság nagy fiának „Jahrzeit”-ját.

A cionista zsidók körében is immár hagyományos ünneppé vált Tamuz 20. Erdélyben nagyszabású ünnepek keretében emlékeznek Herzl Tivadarra.

A Keren Kajemeth iroda Herzl-Balfour emlékakciót folytat le a napokban, amelynek célja ujab földterületek megvételét lehetővé tenni Erec Jiszraelben.

Hisszük, hogy az erdélyi zsidóság nagy fiának halálozási évfordulóját lelkes áhitattal és az Erec iránti áldozatkészséggel fogja megülni, mindazon helyeken, hol ez még nem történt meg.

A legolcsóbb zsidó folyóirat az egész világon elismert

MULT ÉS JÖVŐ

Szerkesztője: Dr. PATAI JÓZSEF

Minden egyes szám gazdagon illusztrált gyönyörű album. Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI. RÉVAY-U. 14.

A népszövetségi Kotel Maarovi bizottság tárgyalásai

Jeruzsálem július 20. Junius 24-én tartotta a Népszövetség által delegált Szentfal-bizottság első nyilvános ülését. Az ülésen a zsidó álláspont képviselői memorandumot terjesztettek a bizottság elé, rámutatva arra a szoros kapcsolatra, amely a zsidóságát temploma lerombolása óta a Szentfalhoz fűzi. Dr. Mordechaj Éliás, a zsidó delegáció vezetője beszédtartott ez alkalommal, amelyben leszögezte a zsidóságnak a Szentfalhoz való ragaszkodását. Éliás mellett Kish ezredes, Rabbi Meir Berlin, Ben Cvi, dr. David. Yellin és Rabbi Blau foglaltak helyet. Az arabok között jelen volt számos damaszkuszi fehér turbános arab ügyvéd.

A zsidó memorandum

Dr. Éliás éles argumentumokkal szállt szembe az araboknak azon állításával, mely szerint a zsidóknak semmi joga nem volna a Szentfalhoz. Az angol kormány Fehér Könyve is zsidó szentségként ismeri el a Szentfalat, a főműfi akceptálta a Fehér Könyvet és dicsérte annak pártatlanságát. A Szentfal két vallásnak képez egy időben értéket és miután egy szentségről van szó, minden konfliktust el kell kerülni. Felhívta a bizottság figyelmét arra, hogy ne csak a jelenlegi jogi helyzetet vegye tanulmányozás alá, hanem az egykori jogokat is vizsgálja felül. A mandátum 13-ik paragrafusa értelmében mindenkinek szabad bemenetele van a Szentfalhoz és ájtatoskodásában senkit nem lehet megakadályozni. Évekkel ezelőtt készült fényképfelvételeket mutatott be, amelyekből kiderült, hogy Szentfalnál mindig elhelyeztek a zsidók székeket és fali ernyőket anélkül, hogy bárki ebben megakadályozta volna őket. A zsidó tradíció szerint — mondotta dr. Éliás — mindig Istentől megszentelt hely volt ez a fal, amelynek köveit zsidó ájtatoskodók generációinak csókjai koptatták simára. A zsidók nem bocsátkozhatnak vitába az arabok tulajdonjogi igényeivel, hanem követelik a zsidók e fállal kapcsolatos évezredek jogainak tiszteltetését és ezért a bizottsághoz apellálnak, erősítse meg a zsidók ama jogát, hogy a Szentfal mellett méltósággal és háborítatlanul ájtatoskodhassanak.

Az araboknak kell bizonyítaniuk a tulajdonjogot

Loefgren, a bizottság elnöke, elégtétellel szögezte le, hogy zsidó részről ilyen értékes memorandumot kapott a Szentfalkérdésben és bejelentette, hogy a bizottság a délutánra kitűzött ülést nem tartja meg, mert idejét a memorandum tanulmányozásának kívánja szentelni. Loefgren leszögezte, hogy a zsidók nem emelnek tulajdonjogi igényt a Szentfalra és kijelentette, hogy a szenthellyel kapcsolatban abszolút tulajdonjogról senki részről nem is lehet szó. Az elnök felszólította a moszlim delegátusokat, terjesszék elé bizonyítékaikat a Szentfal környékén levő épületek tulajdonjogára vonatkozólag. A zsidó delegátusokat pedig felszólította arra, nyilatkozzanak abban az irányban, hogy a Szentfalnál végzett ájtatoskodások individuális, avagy kollektív rituálék; hogy milyen különbség van a Szentfalnál végzett és a rendes zsinagógai Istentisztelet között és hogy a Szentfalnál alkalmazott kegyszerek és egyéb tárgyak okvetlenül szükségesek-e az Istentisztelethez, vagy pedig csak az ájtatoskodók személyes kényelmét szolgálják. Végül pedig, melyik vallási hatóság rendezi a Szentfalnál az Istentiszteleteket.

A zsidók elismerik az arabok tulajdonjogát

Dr. Éliás fenntartotta magának a jogot, hogy a feltett kérdésekre legközelebb behatóan válaszoljon, de már most kijelentette, hogy a zsidók, bár nem szándékoznak vitássá tenni a mozlimok anyagi tulajdonjogát, mégis azon a véleményen vannak, hogy egy ilyen tulajdonjog a tulajdonost nem jogosítsa fel, hogy a falon bármilyen technikai átalakulást eszközöljön.

Dr. Éliás ezután átnyújtotta annak a rabbinikus bizottságnak a névsorát, amely a Szentfalra irányuló jogainak védelmére alakult és amelynek elnöke Izrael Lewi, Franciaország grandrabijja. Lefordította ezután azoknak a héberfeliratoknak szövegét, amely feliratokat az arabok tudvalevőleg a bizottság megérkezése előtt éjnek idején lekopartak a Szentfalról. Határozottan megcáfolta a mohamedánok ama állítását, hogy a multban a zsidók nem imádkoztak hangosan a Szentfalnál. Dr. Éliás végül felolvassa a Kotel régi jelentéseit, valamint régi okmányokat és nyugtákat, amelyekből kiderül, hogy a zsidók pénzüsségeket fizettek a Szentfal környékének tisztántartásáért, valamint a javításokért magán a falon, továbbá a fal előtt álló padok karbantartásáért és az imádkozók kézmosásra szolgáló vízzel való ellátásáért.

Másnap a tanuk kihallgatására került a sor. A kihallgatott tanuk közül igen érdekes vallomást tett egy 43 év óta Jeruzsálemben lakó bocharai zsidó. Igazololta, hogy már egészen ifjan résztvett a

panaszfálnál rendezett I-tentiszteleken, soha senki sem zavarta meg a zsidókat ájtatoságukban. Padokat, asztalokat helyezhettek el a fal körül. Amikor a tanu az utóbbi évek eseményeire tért rá, zokogásba tört ki és alig tudta vallomását folytatni. Megrendülve hallgatták a bizottság tagjai az aggasztóan zokogását.

Egy 1892 óta Jeruzsálemben lakó angol keresztény, Richard Hughes megerősítette, hogy gyakran volt jelen a zsidók Istentiszteleténél a panaszfálnál, ahol padokat, lámpákat és egyéb szükséges felszerelési tárgyakat helyeztek el, senki sem tiltakozott az ellen. Az arabokat soha sem látta a falnál imádkozni.

Kihallgatták Rabbi Abraham Schort és a szefard rabbit, Rabbi Uziet. A rabbik okiratokkal igazolták, hogy 1920 augusztus 21-én a kormány engedte egy töraszekrény felállítását a panaszfálnál és hogy az arabok soha azelőtt nem emeltek óvást a padok ellen. Minden Istentiszteleten szükség van tórákra és egyéb vallási szerelvényekre, ezek használatát jogtalanul tiltotta meg a kormány.

Auny Bey, az arabok egyik képviselője azt kérde érre a tanutól, hogy cionista-e és hogy a panaszfálnál való imádkozás nem akar-e propaganda lenni a zsidók bevándorlása mellett. A rabbik viszszaütasították ezt a politikai tere vitt kérdést és hivatkoztak arra, hogy a templom elpusztulása óta az egész világnak ennek a falnak az irányában imádkoznak a zsidók.

A Szentfalnál alkalmazott sámesz vallomásában igazolta, hogy 40 év óta zavartalanul gyakorolták a zsidók jogaikat a Szentfalnál. Elmondja, hogy a háboru alatt a török kormány őt, mint a panaszfal zsidó templomszolgáját ebbeli minőségére való tekintettel felmentette a katonai szolgálat alól, annyira fontos zsidó intézménynek ismerte el a kormány ezt az Istentiszteletet.

Prof. Boris Schatz, a Beceal iparművek igazgatója filmfelvételekkel igazolta, hogy milyen óriási zsidó tömegek jelentek meg a multban a panaszfal melletti I-tentiszteleteknél. A zsidók szentnek tartják a falat, mert évszázadok óta itt siratták Jeruzsálem és a szentély pusztulását.

Julius 10-én David Yellin, a jeruzsálemi sztilletésű zsidó tudós, akinek nagy jártassága van az izlám teologia irataiban is, jelent meg a bizottság előtt. Elmondta, hogy a háboru folyamán Franko chachambasi s még több férfi jelenlétében szóló, az akkori palesztinai főparancsnokkal, Dsemel pasával tárgyalt a kérdéstről és a pasa úgy akarta a kérdést megoldani, hogy a Kotel Hámárávi előtti területet kiszélesíteti és a mohamedán egyházi vagyron részére csere területet ajánljanak föl. A háborus események következtében a dolog prefekturálása abba maradt, de maga az a tény, hogy a mohamedán pasa vetette fel a kárpótlás tervét, mutatja, hogy az arabok ezt a területet szentnek soha sem tartották.

Yellin ezek után az El-borák kérdéssel foglalkozott. A magyar olvasók ezt a szót csak a husz év előtti „Kakas Márton” vicces riporter alakjaként ismerik, de ez a szó Mohamed legendás villámgyors lovára utal (El-borák azonos a héber „börök” villám szóval). Mohamed e lovon emelkedett az égbe és a helyet, ahová a ló oda volt kötve, szentnek tartják. Csakhogy ezt a helyet, ezelőtt a mohamedánok a Nyugati Falról befelé, az u. n. Harám-ban (a szó annyit jelent, mint a héber *chérem*) az a tiltott hely, mutogatták, ahová a vallásos zsidó nem lépett, mivel a szentély hegyére (har habájisz) a zsidónak ma, amikor nincs törőreilg előirt tisztaság, tilos vallástörvényileg. A legutóbbi hónapokban az arabok az El-borák-ot egyszerűen előretolták s a Nyugati Falat kinevezték ennek.

Yellin az arab theologiai irodalomból vett bizonyítékok alapján vallja, hogy az El-borák sohasem volt azonos a Kotel-Hámárávi-val.

A következő tanu a palesztinai földrajztudomány egyik jeles műveióje, dr. Brawer, azt vallja, hogy 1913-ban, mivel sok volt a zsidó zárándok, megengedték nekik, hogy azon a helyen imádkozzanak, ahová most mecsetet építettek. S hogy az arabok nem tartották a helyet szentnek, mutatja az, hogy állandó volt a panasz a Kotel Hámárávi arabok által történt bepiszkolása miatt.

Az arabok részéről egy egyiptomi tudós azt hangoztatta, hogy a Nyugati Fal azonos az El-borák helyével, de ezután nem volt képes erre vonatkozólag még arab művekből se hozni bizonyítékot.

A legszebb !! Zománccfényű gallérokat

tisztítja a

KLEIN Gözmosóda

Szent János ucca. 4.

I-ső rendű

FALI TÉGLA és CSERÉP

kapható saját igán hazaszállítva, heti vagy havi részletre is:

WASSERSTROM SÁNDOR

TÉGLA ÉS CSERÉPGYÁRÁBAN

Telep: { Str. Minerol 83 (közvetlen a csillagvárosi vám mellett)

Iroda: Str. Rimanóczy 8.

ORADEA

Ugyanott 2 szoba, előszoba, konyha és mellékhelyiségekkel ellátott beltelkes magánház, valamint háztelkes havi részletre eladók

VEGYILEG

tisztít mos vasal

férfi és női ruhákat Fehérnemű, gallérmosást is

BORGOS

vegytisztító

Bazár épület

Színház oldal.

ORTH. ORTH.

AMSEL VENDÉGLŐ

Tulajdonos: STERN SÁMUEL

ORADEA, Piața Mihai Viteazul (Nagy piac-tér) 7.

Szenszki Miklós divatruház

ORADEA, Sas passage

Harisnya, keztü, fürdődress, fehéreneműek, nyakendők, bábé cikkek, csipkék, rövidárúk legolcsóbban és nagy választékban.

Minden nagyobb városban

első-rangu tömegcikknek háztartásokba való bevezetésre keresünk

intelligens beszerző aqvizitőr

Fix és jutalék megfelelő

Cim kiadóban.

Utasítanak 10% engedmény

Ha igazán jól akar étkezni, keresse fel a negyven éve fenálló országos hirtű

GROSZ-féle orth. ORTH. vendéglőt

Oradea, Zöldfa-u. 10 szám alatt és Timişoara, Lloydsor 11. hol figyelmes kiszolgálás mellett a legjobb ételek és italok a legolcsóbban kaphatók. Olcsó havi abbonama. Lakodalmak bankettek s egyéb alkalmak rendezését legelőnyösebben vállalják

Gabona-zsákok vizmentesponyva, felvonóheveder

minden mennyiségben és minőségben legolcsóbban

SPITZER IZRAEL-nél (Zöldfa-ucca.)

TELEFON: Nyugatyak, napellenző mellett és matrac vásznak dus választékban.

4-34. Fióküzlet: SATU-MARE.

GLÜCK ANTAL, Satu-Mare

STR. N. FILIPESCU 36.

Ajánlja elsőrendű autorizált

Rum, Likör és Cognac, gyártmányait legolcsóbb árban

valmint mindennemű gyömoölcs aromákat és esszenciákat

Az egészség a legdrágább kincs és ennek a megszerzése és megtartása a paptamási-i

LITHYNIA

ásványviz rendszeres ivása által érhető el.

Kapható mindenütt.

Főlerakat: Str. Nicu Filipescu (Szarvas-sor) 23.

TELEFON: 1-76

Hirdessen a „Népünk”-ben